

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय
केन्द्रीय तथ्यांक विभाग
(मूल्य तथ्याङ्क शाखा)

**निर्माण सामाग्रीहरूको त्रैमासिक मूल्य संकलन सम्बन्धी
नयाँ पारामहरू - १, २ र ३ भन्ने**

❖ निर्देशिका ❖

परिचय :

नेपाल अधिराज्यमा निर्माण सामाग्रीहरूको बजार मूल्य एवं निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरूको ज्यालादरमा हुने वार्षिक परिवर्तनका सम्बन्धमा जानकारी गराउने उद्देश्यले यस विभागले विगत केही वर्ष देखि “**निर्माण सामाग्री मूल्य सूचकाङ्क (Input Price Index of Construction Sector)**” निर्माण गरी प्रकाशन गर्दै आएकोमा आर्थिक वर्ष २०५७/५८ देखि हरेक वर्ष यो सूचकाङ्क त्रैमासिक एवं वार्षिक रुपमा निर्माण गरी प्रकाशन गर्दै आएको छ । यस सूचकाङ्कले नेपालमा प्रत्येक ३/३ महिनाका साथै वार्षिक रुपमा निर्माण सामाग्रीहरूको बजार मूल्यमा हुने परिवर्तन र निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरूको ज्यालादरमा हुने परिवर्तनको बारेमा जानकारी गराउँदछ । यसको साथै नेपालको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा निर्माण क्षेत्रको योगदान (स्थिर मूल्यमा) अनुमान गर्नलाई यस सूचकाङ्कले सहयोग पुऱ्याउँदछ ।

उपरोक्त अनुसार विगत दशकहरूमा सिमित निर्माण सामाग्रीहरूको बजार मूल्य एवं सिमित निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरूको ज्यालादर संकलन गर्दै आएकोमा यस आ. व. २०६४/०६५ देखि उल्लेखनिय रुपमा अधिकांश निर्माण सामाग्रीहरूको बजार मूल्य एवं निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरूको ज्यालादर संकलन गर्ने र सोही अनुरूप सूचकाङ्क निर्माण गर्ने जमर्को यस विभागले गर्दै आएको छ ।

निर्माण सामाग्रीहरूको त्रैमासिक मूल्य एवं निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरूको ज्यालादर संकलन प्रत्येक आर्थिक वर्षभित्र नियमित रुपले चार पटक अर्थात तीन-तीन महिनाको अवधिमा मूल्य एवं ज्यालादर संकलन गरिनेछ । गणनाको उद्देश्यको लागि भाद्र महिनाको अन्तिम साता, मंसिर महिनाको अन्तिम साता, फाल्गुण महिनाको अन्तिम साता र जेष्ठ महिनाको अन्तिम साता गरी एक आर्थिक वर्षलाई क्रमशः पहिलो त्रैमासिक, दोश्रो त्रैमासिक, तेश्रो त्रैमासिक र चौथो त्रैमासिकमा विभाजन गरिएको छ ।

व्यापारिक प्रतिष्ठान, पसल आदीको छनौट:

निर्माण व्यवसायसंग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने व्यापारिक प्रतिष्ठान (**Trade Establishment**), पसल, स्थानीय ठेकेदार, कामदार, निर्माण प्राविधिज्ञ वा अन्य कुनै भरपर्दा श्रोतहरूको छनौट गर्दा सम्बन्धित शाखा प्रमुखले स्थानिय बजारको समुचित प्रतिनिधित्व हुने गरी प्रत्येक निर्माण सामाग्री एवं निर्माण कामदार समूहको ३/३ वटा मूल्य एवं ज्यालादर आउने गरी व्यापारिक प्रतिष्ठान, पसल आदीको छनौट गर्नु पर्दछ ।

मूल्य एवं ज्यालादर संकलन कार्यक्रम:

निर्माण सामाग्रीहरूको मूल्य एवं निर्माण कामदारहरूको ज्यालादर संकलन नेपाल अधिराज्यका ३३ वटै शाखा तथ्याङ्क कार्यालय रहेका जिल्लाहरूबाट गरिन्छ । शाखा तथ्याङ्क कार्यालय रहेको ३३ वटै जिल्लाहरूको सदरमुकामबाट प्रत्येक निर्माण सामाग्रीहरूको प्रचलित बजार मूल्य ३/३ वटा पसल एवं व्यापारिक प्रतिष्ठानहरूबाट एवं निर्माण कार्यमा संलग्न

कामदार समूहको ज्यालादर प्रत्येक समूहको ३३ वटा प्रचलित ज्यालादर स्थानीय ठेकेदार, कामदार, निर्माण प्राविधिज्ञ वा अन्य कुनै भरपर्दा श्रोतहरूबाट संकलन गरिन्छ ।

निर्माण सामाग्रीहरूको त्रैमासिक मूल्य एवं ज्यालादर संकलन सम्बन्धी स्थलगत वार्षिक कार्य तालिका यस प्रकार छ :-

स्थलगत कार्य तालिका र सन्दर्भ अवधि

निर्माण सामाग्रीहरूको त्रैमासिक मूल्य एवं ज्यालादर संकलन सम्बन्धि फारामहरू - १, २ र ३ मार्फत तथ्यांक संकलन गर्न आ.व. २०६६/०६७ को लागि निर्धारण गरिएको स्थलगत गणना गर्ने (Field Work) समय र तदनुसारको मूल्य एवं ज्यालादर संकलनको लागि सन्दर्भ अवधि निम्न बमोजिम तोकिएको छ :

त्रैमासिक	स्थलगत गणना कार्य गर्ने समय	सन्दर्भ अवधि
पहिलो	भाद्र महिना	चालु आ. व. को पहिलो त्रैमासिक (भाद्र महिनाको अन्तिम साता)
दोश्रो	मंसिर महिना	चालु आ.व. को दोश्रो त्रैमासिक (मंसिर महिनाको अन्तिम साता)
तेश्रो	फाल्गुण महिना	चालु आ.व. को तेश्रो त्रैमासिक (फाल्गुण महिनाको अन्तिम साता)
चौथो	जेष्ठ महिना	चालु आ.व. को चौथो त्रैमासिक (जेष्ठ महिनाको अन्तिम साता)

संकलित मूल्य एवं ज्यालादर/ विभागमा पठाउने:

उपरोक्त बमोजिम त्रैमासिक तथ्याङ्क संकलन गरिसकेपछि प्रथम त्रैमासिकमा संकलित मूल्य एवं ज्यालादर असोज १० गते भित्र विभागमा आईपुग्नेगरी पठाउनु पर्दछ । त्यसैगरी, दोश्रो त्रैमासिकमा संकलित मूल्य एवं ज्यालादर पौष १० गते भित्र, तेश्रो त्रैमासिकमा संकलित मूल्य एवं ज्यालादर चैत्र १० गते भित्र र चौथो त्रैमासिकमा संकलित मूल्य एवं ज्यालादर आषाढ १० गते भित्र विभागमा आईपुग्नेगरी पठाउनु पर्दछ ।

फारामहरू - १, २ र ३ माथि याद राख्नु पर्ने कुराहरू:

- उपरोक्त फारामहरूमा उल्लेख गरिएका निर्माण सामाग्रीहरूको मूल्य र कामदारहरूको ज्यालाको दर संकलन गर्दा शाखा तथ्याङ्क कार्यालय रहेको जिल्लाको प्रमुख स्थानीय बजारमा प्रचलित खुद्रा मूल्य (**Existing Retail Price**) र प्रचलित ज्यालाका दरहरू (**Existing Wage Rates**) संकलन गर्नु पर्दछ ।
- निर्माण सामाग्रीहरूको मूल्य र ज्यालाका दरहरू उत्तरदातासंग सोधिएकै दिनमा अर्थात सन्दर्भ अवधिमा प्रचलित मूल्य र ज्यालाकोदर उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- निर्माण सामाग्रीहरूको मूल्य संकलन गर्दा प्रत्येक निर्माण सामाग्रीको मूल्य एवं निर्माण कार्यमा संलग्न प्रत्येक कामदार समूहहरूको ज्यालादरका लागि स्थानीय बजारका तीनवटा व्यापारिक प्रतिष्ठानहरूबाट (व्यापारीहरूबाट) संकलन गर्नु पर्दछ । यदि स्थानीय बजारमा कुनै निर्माण सामाग्री विक्री गर्ने व्यापारिक प्रतिष्ठानको संख्या तीन भन्दा कम भएमा जति छन ती सबैबाट संकलन गर्नु पर्दछ ।
- व्यापारिक प्रतिष्ठानहरू (**Trade Establishments**) को छनौट सम्बन्धित शाखा प्रमुखले स्थानिय बजारको समूचित प्रतिनिधित्व हुने गरी प्रतिष्ठानहरूको छनौट गर्नु पर्दछ, र प्रत्येक ३३ महिनामा प्रथम पटक छानिएका

प्रतिष्ठानहरुबाटै तोकिएका सामग्रीहरुको मूल्य संकलन गर्नु पर्दछ । यदि गणनो (**Enumeration**) को अवधिभर उक्त छानिएको प्रतिष्ठान बन्दभएको पाईएमा शाखा प्रमुखले अर्को प्रतिष्ठान छनौट गरि मूल्य संकलन गर्न लगाउनु पर्दछ । यसरी दोश्रो पटक छनौट गरिएको प्रतिष्ठानलाई आगामी संकलन कार्यहरुमा बैकल्पिक प्रतिष्ठानको रुपमा प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

- निर्माण कार्यमा संलग्न हुने कामदारहरुको प्रचलित दैनिक ज्यालाको दर स्थानीय ठेकेदार, कामदार, निर्माण प्राविधिज्ञ वा अन्य कुनै भरपर्दा श्रोतहरुबाट संकलन गर्नुपर्दछ र उक्त श्रोतहरु फाराम भर्दा स्पष्ट संग खुलाउनु पर्दछ ।

निर्माण सामग्रीहरुको मूल्य एवं निर्माण कामदारहरुको ज्यालाद/ संकलन गर्दा विशेष ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु:

उपरोक्त बमोजिम छानिएका व्यापारिक प्रतिष्ठान एवं पसलहरुबाट निर्माण सामग्रीहरुको बजार मूल्य र स्थानीय ठेकेदार, कामदार, निर्माण प्राविधिज्ञ वा अन्य कुनै भरपर्दा श्रोतहरुबाट निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरुको ज्यालादर संकलन गर्दा **फारामहरु - १, २ र ३** मा उल्लेखित **बिबरण र इकाई** मा तोकिए बमोजिम कै मूल्य संकलन गर्नु पर्दछ ।

फाराम - १ संग सम्बन्धित :

- सिमेन्टको मूल्य उल्लेख गर्दा उत्पादन गर्ने संस्थाको नाम जस्तै: हेटौडा, हिमाल, उदयपुर आदिको साथै स्वदेशमा बनेका वा विदेशबाट आयातित हो सो स्पष्ट संग खुल्नेगरी सोही बमोजिमको प्रति इकाई मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- ईट्टाको मूल्य संकलन गर्दा सबभन्दा बढी विक्री हुने ईट्टाको प्रकार (जस्तै: १ नं., २ नं. अदि) खुलाई प्रति इकाई (प्रति हजार) को मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- फलामे छडको मूल्य उल्लेख गर्दा कति लाईनको छड हो (जस्तै: २ १/२ लाईन, ३ लाईन, ४ लाईन र ५ लाईन आदि) सोही बमोजिमको प्रति इकाई मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ । त्यसैगरी विलेट्सको मूल्य संकलन गर्दा फाराम - १ बमोजिम प्रति इकाईको मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- जस्ता पाताको मूल्य उल्लेख गर्दा २६ गेजको प्रति वण्डल (प्रति इकाई) को मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- काठको मूल्य संकलन गर्दा निर्माण कार्यमा अत्यधिक प्रयोग गरिने सालको चिरान काठको मात्र प्रति इकाई मूल्य प्रति घनफिट (**Per Cubic Feet**) मा उल्लेख गर्नु पर्दछ । साल बाहेक अन्य चिरान काठहरुको मूल्य संकलन गर्नु पर्दैन ।
- आलुमुनियमबाट बनेको भूचालको फ्रेम - भेन्टिलेशन भएको एवं भेन्टिलेशन नभएकोको मूल्य संकलन गर्दा तयारी भूचालको प्रति वर्ग फिटको मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- वालुवा, ढुङ्गा , रोडा र माटोको मूल्य संकलन गर्दा प्रति ट्रक/प्रति ट्रयाक्टर नभइ प्रति सय (१००) क्यूबिक फुटको मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

फाराम - १ संग सतबन्धित :

- बिद्युतिय सामानहरुको मूल्य संकलन गर्दा फाराम-२ को विवरणमा उल्लेख भएकै सामानहरुको प्याकेज वा सेटलाई प्रति गोटा ठानी उक्त सामानहरुको प्रति इकाई मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ । शिशाको मूल्य संकलन गर्दा ४ एम एम मोटो साधारण खालको शिशाको मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- त्यसैगरी, इलेक्ट्रिक तार, पेन्ट्स, जि. आइ. (GI) पाइप एवं यसका फिटिङ्स, पोलिथिन (Polythene) पाइप एवं यसका फिटिङ्स, टायल एवं मार्बल, अलकत्रा र ह्युम पाइप आदी सामानहरुको मूल्य संकलन गर्दा फाराम-२ को विवरणमा उल्लेख भएकै सामानहरुको प्याकेज वा सेटलाई प्रति गोटा ठानी उक्त सामानहरुको फाराम-२ बमोजिमकै प्रति इकाई मूल्य उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

फाराम - ३ संग सतबन्धित :

- ईन्जिनियर, ओभरसियर, सुपरभाइजर, डकर्मी, सिकर्मी, मजदुर (पुरुष , महिला), इलेक्टिसियन र पेन्टरको ज्यालादर संकलन गर्दा प्रति दिन प्रति व्यक्तिको ज्यालादर संकलन गर्नु पर्दछ ।

कार्यालय प्रमुखले विशेष ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु :-

(क) छानिएका ब्यापारिक प्रतिष्ठान एवं पसलहरुबाट संकलित निर्माण सामाग्रीहरुको बजार मूल्य एवं निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरुको ज्यालादरहरु कार्यालयमा प्राप्त हुना साथ सम्बन्धित ब्यापारिक प्रतिष्ठान एवं पसल, स्थानीय ठेकेदार, कामदार, निर्माण प्राविधिज्ञहरुले त्यस भन्दा अधिका सन्दर्भ अवधिहरुमा भरेका विवरणहरुको आधारमा तुलनात्मक स्थितिको अध्ययन गर्नु पर्दछ । यदि संकलित निर्माण सामाग्रीहरुको बजार मूल्य एवं निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरुको ज्यालादरहरु मध्ये कुनैमा उल्लेखनिय परिवर्तन भएमा अर्थात अत्यधिक रुपमा घट्न वा बढ्न गएको अवस्थामा सम्बन्धित ब्यापारिक प्रतिष्ठान एवं पसल, स्थानीय ठेकेदार, कामदार, निर्माण प्राविधिज्ञबाट तत् सम्बन्धि कारणहरु पत्तालगाई सो संबन्धमा कार्यालय प्रमुखले तथ्यपरक र आधिकारिक संक्षिप्त टिप्पणी (Reliable and Authentic Brief Comments) बुंदागतरुपमा तयार पारी भरिएका फारामहरु विभागमा पठाउदा उक्त टिप्पणी समेत संलग्न राखी पठाउनु पर्दछ । यदि उपरोक्त उल्लेखित अवस्था नभएमा अर्थात निर्माण सामाग्रीहरुको बजार मूल्य एवं निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरुको ज्यालादरहरु उल्लेखनिय परिवर्तन नदेखिई बुंदागत टिप्पणी लेख्न नपरेको खण्डमा पनि सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखले आफ्नो कार्यालय अन्तर्गत पर्ने जिल्लाहरुको **समग्र निर्माण गतिविधि (Overall Construction Activities) का सम्बन्धमा आफ्नो विचार वा आफूलाई प्राप्त सामान्य जानकारीहरु संक्षेपमा लेखी संकलित त्रैमासिक निर्माण मूल्य एवं ज्यालादर विभागमा पठाउँदा उक्त विवरणहरु अनिवार्यरुपमा संलग्नगरी पठाउनु पर्दछ ।**

(ख) उपरोक्त बुंदा (क) कार्यान्वयन गर्नका लागि त्रैमासिक निर्माण सामाग्रीहरुको बजार मूल्य एवं ज्यालादर संकलन गर्नुपर्ने सम्बन्धित ब्यापारिक प्रतिष्ठान एवं पसल, स्थानीय ठेकेदार, कामदार, निर्माण प्राविधिज्ञबाट संकलित विवरणहरु एउटा रजिष्टरमा नियमित रुपले राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । साथै प्रत्येक पटक मूल्य एवं ज्यालादर संकलन र सुपरभिजनको लागि काजमा खटाउँदा मूल्य एवं ज्यालादर संकलन कर्ता र सुपरवेक्षकलाई आवश्यक निर्देशनहरु स्पष्टरुपमा दिनुपर्दछ । जसबाट बुंदा (क) अनुसारको टिप्पणीहरु लेख्न कार्यालय प्रमुखलाई प्रयाप्त आधार/जानकारी प्राप्त हुन सक्तछ ।

(ग) त्रैमासिक निर्माण सामाग्रीहरुको बजार मूल्य एवं ज्यालादर संकलनको कार्य यस निर्देशिकामा उल्लेखित स्थलगत गणना कार्य गर्ने निर्धारित समय भित्रै सम्पन्न गरी उक्त भरिएका प्रश्नावलीहरुको विवरणहरुको **Consistency, Accuracy र Reliability** आदिको बारेमा राम्रोसँग जाँची यस विभागमा सुरक्षित साथ आईपुग्ने गरी **यथाशीघ्र पठाउने मुख्य जिम्मेवारी सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखको हुनेछ ।**